

УДК 37.01:001.891-021.465-047.44:004
DOI: 10.24144/2524-0609.2021.48.53-58

Вакалюк Тетяна Анатоліївна

доктор педагогічних наук, професор
провідний науковий співробітник відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м.Київ, Україна
tetianavakaliuk@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-6825-4697>

Іванова Світлана Миколаївна

кандидат педагогічних наук
завідувач відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м.Київ, Україна
iv69svetlana@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-3613-9202>

Кільченко Алла Віленівна

науковий співробітник відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м.Київ, Україна
allavk16@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-2699-1722>

ЕЛЕКТРОННЕ ПОРТФОЛІО ЯК ЗАСІБ ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО

Анотація. У період цифрової трансформації усіх сфер життєдіяльності, у тому числі й освітньо-наукової сфери, важливого значення набуває можливість науково-педагогічними працівниками (НПП) презентувати у мережі Інтернет власні здобутки, в тому числі результати науково-педагогічної діяльності. Результатами науково-педагогічної діяльності НПП є не лише сертифікати про різні види діяльності, а й профілі у наукометричних базах даних та щодо кількості цитувань відповідних публікацій, відомості про здобутки, перелік публікацій, інформація про викладача, коло інтересів, перемоги студентів під керівництвом НПП тощо. Мета статті – розглянути можливість використання електронного портфоліо (е-портфоліо) як засобу відображення результатів науково-педагогічної діяльності викладачів закладів вищої освіти (ЗВО). У даному дослідженні були застосовані такі методи дослідження: аналіз, узагальнення, систематизація. Під е-портфоліо науково-педагогічного працівника будемо розуміти інформаційну систему, в якій розміщено всі відомості про його надбання, у тому числі про наукову роботу, про нагородження тощо. Виокремлено складові, які має містити електронне портфоліо: загальну інформацію про НПП: прізвище, ім'я, по батькові (ПБ), науковий ступінь, вчене звання, відомості про вищу освіту, місце роботи, посада тощо; інформацію про досягнення НПП: відзнаки, нагороди, участь у заходах, перемоги в конкурсах тощо; профілі НПП у наукометричних базах даних: Scopus, Web of Science, DBLP, Index Copernicus, Google Scholar тощо, публікації; сертифікати; додаткові корисні посилання; контакти; скорочений профіль англійською мовою, відомості про винаходи, патенти, участь у міжнародних проєктах, право інтелектуальної власності на твір.

Ключові слова: електронне портфоліо; засіб; відображення результатів науково-педагогічної діяльності; заклад вищої освіти; науково-педагогічні працівники.

Актуальність дослідження. У період цифрової трансформації усіх сфер життєдіяльності, у тому числі й освітньо-наукової сфери, важливого значення набуває можливість науково-педагогічними працівниками (НПП) презентувати у мережі Інтернет власні здобутки, в тому числі результати науково-педагогічної діяльності.

Підтвердженням цього є і ряд нормативних документів, зокрема у Концепції розвитку педагогічної освіти вказано: «Для забезпечення політики прозорості та інформаційної відкритості закладів освіти має забезпечуватися оприлюднення результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Зокрема, вбачається доцільним розміщення звітів про здобуті компетентності та результати навчання при підвищенні кваліфікації оприлюднювати в електронному портфоліо педагогічного працівника» [7, с.22].

Результатами науково-педагогічної діяльності НПП є не лише сертифікати про різні види діяльності (підвищення кваліфікації, стажування, участь у різних заходах), а й профілі у наукометричних базах даних щодо кількості цитувань відповідних публікацій, відомості про здобутки, перелік публікацій, інформація про викладача (освіта, науковий ступінь, вчене звання), коло інтересів, перемоги студентів під

керівництвом НПП тощо.

В результаті будь-який НПП має відобразити всі ці здобутки на сайті університету або як варіант, таким засобом представлення може бути електронне портфоліо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему розробки та використання е-портфоліо розглядали чимало вчених, серед них: Н. В. Бахмат [10], О. І. Бойко [1], Л. О. Варченко-Троценко [5; 6], Л. Е. Гризун [2], Н. В. Житеньов [3], С. Ю. Куку [9], Н. В. Морзе [5; 6], І. Б. Учитель [11], С. С. Шевчук [8] та ін. Усі науковці розглядали е-портфоліо як засіб або інструмент відображення діяльності чи вимірювання відповідного критерію.

Зокрема, Н. В. Морзе разом з Л. О. Варченко-Троценко у своїх спільних працях також розглядають е-портфоліо як засіб вимірювання результатів діяльності викладача [5] та як засіб відкритості та прозорості освітньої діяльності ЗВО [6].

О. І. Бойко тлумачить е-портфоліо теж в такому напрямі. Науковець розглядає його в аспекті форми оцінювання педагогічної діяльності та професіоналізму викладача ЗВО [1]. Л. Е. Гризун також презентує е-портфоліо як інструмент підвищення професійної майстерності вчителя [2], С. С. Шевчук

досліджувала його як засіб оцінювання професійної компетентності НПП [8]. Окрім того, науковці ще намагались виділити функції такого портфоліо [8].

Саме тому мета статті – розглянути можливість використання е-портфоліо як засобу відображення результатів науково-педагогічної діяльності викладачів ЗВО. У даному дослідженні були застосовані такі методи дослідження: аналіз, узагальнення, систематизація. Ці методи використані для аналізу та узагальнення наявного досвіду з зазначеної проблеми, а також систематизації існуючих підходів до створення електронного портфоліо.

Виклад основного матеріалу. Під е-портфоліо науково-педагогічного працівника будемо розуміти інформаційну систему, яка містить всі відомості про надбання науково-педагогічного працівника, у тому числі про наукову роботу, про нагородження тощо.

До переваг е-портфоліо відносять: відкритість, сучасність, функціональність, прозорість, ефективність тощо [1; 3; 8].

Як стверджують науковці, до головних елементів е-портфоліо варто віднести: особисті відомості, фото НПП, контактні дані, напрями діяльності, публікації, участь у конференціях та семінарах різного рівня, відомості про нагороди та досягнення, тощо [2; 4; 6].

Саме тому виникає питання, яке має бути власне е-портфоліо НПП та які складові воно має містити.

У період цифрової трансформації таке е-портфоліо однозначно має бути розміщено в мережі інтернет у відкритому доступі. Окрім того, таке е-портфоліо має бути доступним і у пошукових системах.

Таке е-портфоліо можна створювати поступово, наповнюючи його постійно новими здобутками та новими відомостями.

Для цього найпростішим інструментом створення можуть виступити хмарні сервіси Google, а саме – конструктор сайтів. Цей сервіс є безкоштовним та

зручним у використанні.

Отже, які складові має містити е-портфоліо, якщо його розглядати як засіб відображення результатів науково-педагогічної діяльності викладачів ЗВО. На думку авторів, таке портфоліо має включати:

1). Загальну інформацію про НПП: ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, відомості про вищу освіту (про всі, якщо їх більше однієї), місце роботи, посаду тощо.

2). Інформацію про досягнення НПП: відзнаки, нагороди, участь у заходах, перемоги в конкурсах тощо.

3). Профілі НПП у наукометричних базах даних: Scopus, Web of Science (Publons), DBLP, Index Copernicus, Google Scholar тощо.

4). Публікації.

5). Сертифікати.

6). Додаткові корисні посилання.

7). Контакти.

8). Скорочений профіль англійською мовою.

9). Винаходи, патенти, участь у міжнародних проєктах, право інтелектуальної власності на твір та ін.

Розглянемо детально кожен запропонований пункт на конкретному прикладі [13].

Загальна інформація про НПП має містити ПІБ викладача, його науковий ступінь та вчене звання. Окрім того, оскільки на сьогодні при проходженні акредитації важливу роль відіграє відповідність спеціальності, то доречно, щоб в такому портфоліо містились відомості про вищу освіту (про всі, якщо їх більше однієї). І звичайно, має вказуватись місце роботи та посада (див. рис. 1). За бажанням, НПП може вказувати коротку історичну довідку – дату та місце народження, який загальноосвітній заклад було закінчено, а також коло наукових інтересів тощо.

З такої сторінки буде одразу зрозуміло, чим займається науково-педагогічний працівник, чи має певний ступінь, звання, та чи відповідає спеціальності.

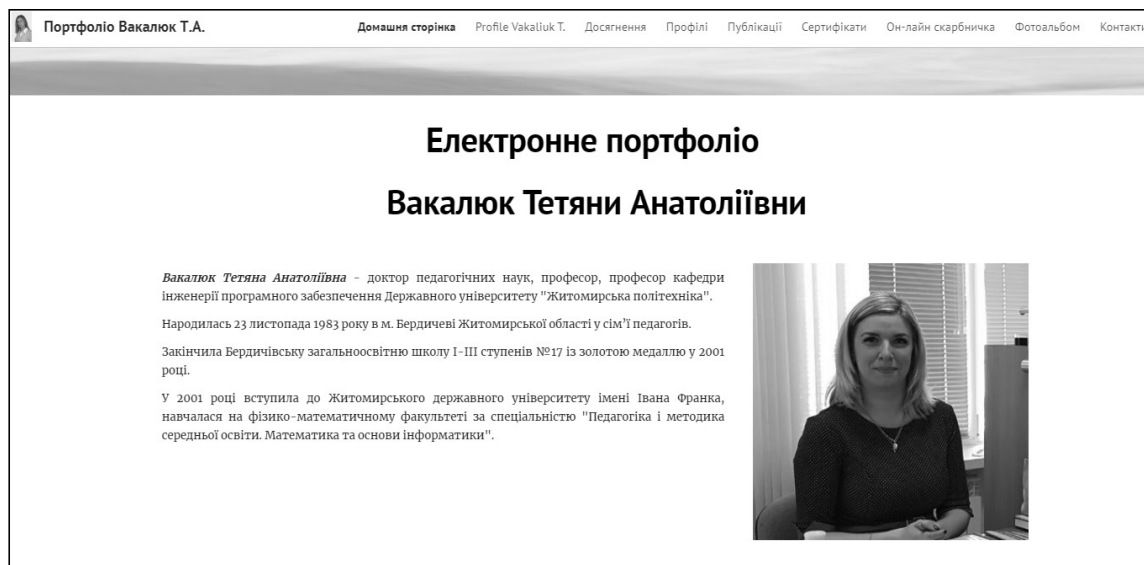

Рис. 1. Загальна інформація, що містить е-портфоліо

Наступна інформація, яка має бути в е-портфоліо, це дані про досягнення НПП: відзнаки, нагороди, участь у заходах, перемоги в конкурсах тощо (див. рис. 2).

Завдяки наявності такої сторінки будь-хто може дізнатись про відповідні нагороди НПП, що знову ж таки, є корисним не лише для відображення результатів науково-педагогічної діяльності викладача, а й

для процедури акредитації.

Наступним обов'язковим розділом має бути розділ з різноманітними профілями НПП у наукометричних базах даних: Scopus, Web of Science (Publons), DBLP, Index Copernicus, Google Scholar тощо (див. рис. 3). Цей список можна розширити, адже таких баз насправді є набагато більше. Зокрема, DBLP – це база для науковців, що мають відно-

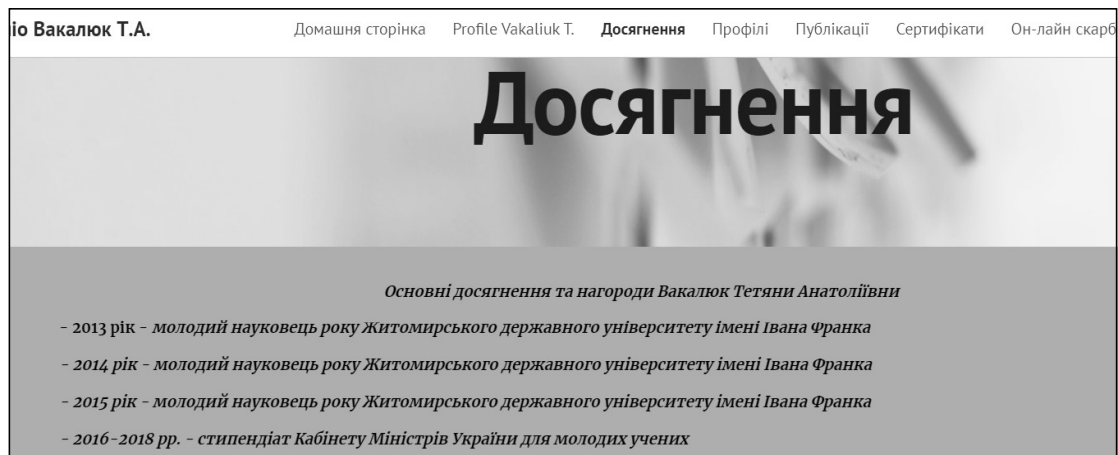

Рис. 2. Досягнення, що розміщено в е-портфоліо

шення до комп'ютерних наук, і варто зауважити, за кордоном їй віддають пріоритет навіть у порівнянні із базою Scopus.

Маючи доступ до різних профілів НПП, звісно, можна знайти і перелік публікацій конкретного викладача. Проте така робота є дуже кропітка. Тому наступним розділом, який має бути в електронному

портфоліо, є звісно перелік публікацій. Цей перелік можна подавати у будь-якому вигляді: в хронологічному порядку (за роками), за видами публікацій (Scopus, WoS, публікації у фахових виданнях, монографії, посібники, матеріали конференцій тощо) та ін. Який саме вигляд переліку обрати – вирішує сам розробник свого портфоліо.

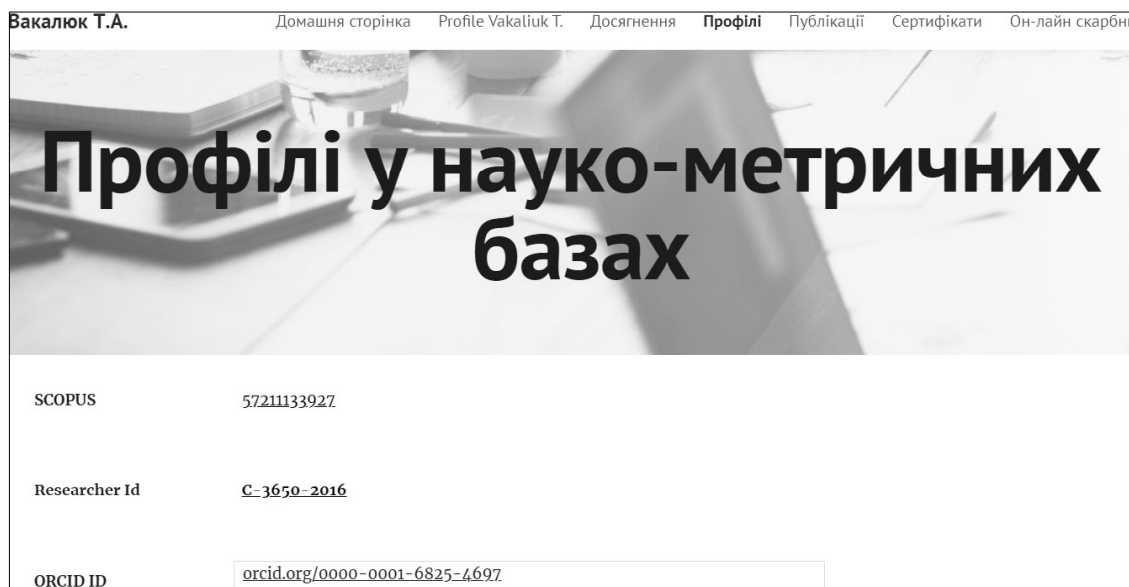

Рис. 3. Профілі в наукометричних базах, що містить е-портфоліо

Це є досить зручно, особливо, коли потрібно терміново подати публікації за якийсь період або відповідно за якимись критеріями. Такі дії можна проробити навіть не маючи із собою даних на зовнішніх носіях, оскільки е-портфоліо розміщене у мережі у відкритому доступі.

Також це корисно, не лише для відображення результативності науково-дослідної діяльності, а й у процесі проведення акредитації, у процесі вибору опонента, рецензента тощо.

Наступний розділ, який може бути в такому е-портфоліо, це відомості про сертифікати різного виду (див. рис. 4).

Це можуть бути сертифікати за активну участь у конференції чи семінарі, за проходження стажування чи підвищення кваліфікації, подяки за участь у певних заходах, заохочувальні відзнаки за підготовку переможців у конкурсах, олімпіадах тощо. Чим активніший НПП, ти більше таких сертифікатів буде у

наявності. Тут звісно відіграє роль і рівень проведених заходів.

Наступний розділ, який у наш час відіграє значну роль – це скорочений профіль англійською мовою (див. рис. 5). Останнім часом все більше конференцій, семінарів, інших заходів проводять на міжнародному рівні, у тому числі й мова проведення таких заходів відповідно стає міжнародною (англійською). Для заходів такого рівня має бути доступ до профіля НПП англійською мовою, щоб організатори могли коротко ознайомитись з даними викладача і за потреби зв'язатись з ним.

Варто зазначити, що у такому портфоліо також мають бути контактні дані та можуть міститись й інші елементи, наприклад, додаткові корисні посилання, галерея, відомості про винаходи, патенти, участь у міжнародних проектах, право інтелектуальної власності на твір тощо.

Наявність е-портфоліо у НПП забезпечить по-

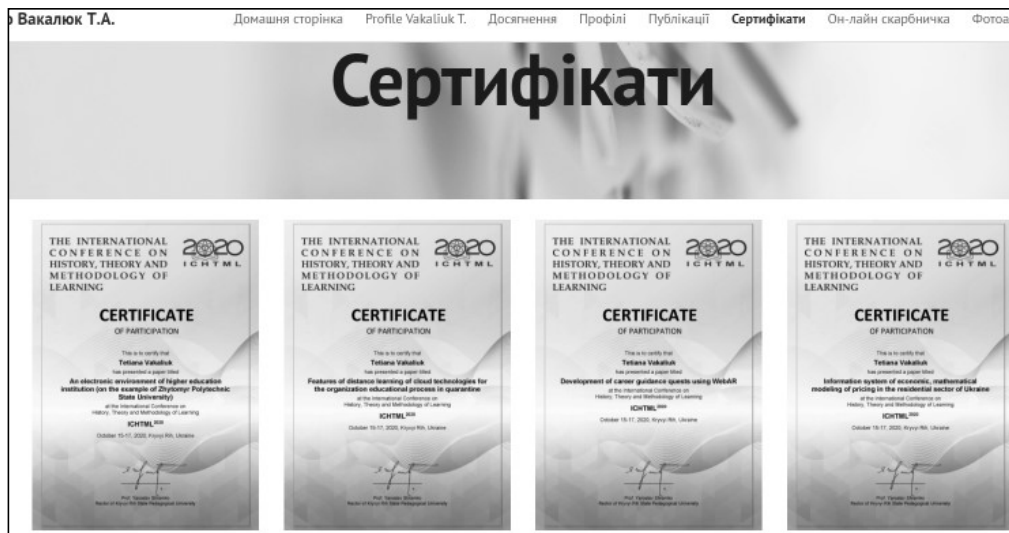

Рис. 4. Сертифікати, що розміщено в е-портфоліо

Рис. 5. Профіль іноземною мовою у е-портфоліо

стійне відображення результативності його діяльності, що є необхідним відповідно до вимог, які постають наразі перед працівниками ЗВО.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Електронне портфоліо науково-педагогічного працівника відіграє роль засобу відображення результатів науково-педагогічної діяльності, пред-

зентування його здобутків, а також виступає його візиткою як викладача. Наявність такого портфоліо забезпечить доступність до даних НПП у відкритому доступі у мережі Інтернет. До перспектив подальших досліджень варто віднести пошук інших засобів відображення результатів науково-педагогічної діяльності, а також їх експертне оцінювання.

Список використаної літератури

1. Бойко О. І. Електронне портфоліо викладача – альтернативна форма оцінки його педагогічної діяльності та професіоналізму. *Вісник Черкаського державного технологічного університету. Технічні науки*. 2017. № 1. С.150–155.
2. Гризун Л. Е. Електронне портфоліо сучасного вчителя як засіб підвищення його професійної майстерності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2012. №. 17. С.162–167.
3. Житеньов Н. В. Електронне портфоліо як інструмент самопрезентації майбутнього фахівця. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2017. № 3. С.212–219.
4. Косигіна О. В. Створення психологічно безпечного освітнього середовища. *Управління освітою*. 2013. Вип. 15. С. 45–49.
5. Морзе Н. В., Варченко-Троценко Л. О. Електронне портфоліо як інструмент вимірювання результатів діяльності викладача сучасного ВНЗ. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2014. № 53. С.36–41.
6. Морзе Н. В., Варченко-Троценко Л. О. Е-портфоліо як інструмент відкритості та прозорості освітньої діяльності сучасного університету. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Том 52, №2. С.62–80.
7. *Про затвердження концепції розвитку педагогічної освіти*. Наказ Міністерства освіти і науки України № 776, 16.07.2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>. (дата звернення: 12.03.2021)

8. Шевчук С. С. Електронне портфоліо як інструмент оцінювання рівня професійної компетентності педагога вищої школи. *Імідж сучасного педагога*. 2019. № 5 (188). С.57–63. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5\(188\)-57-63](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5(188)-57-63).
9. Куку С. Ю. Електронні портфоліо та веб-портфоліо. *Наукові записки. Комп'ютерні науки*. 2007. Т. 73. URL: <http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/naukma/Comp/2007_73/05_kyky_syu.pdf>. (дата звернення: 12.03.2021)
10. Моделювання портфоліо педагога: навч.-метод. посіб. / Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка; уклад. Н.В.Бахмат. 2-ге вид., перероб. і доп. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2014. 72 с.
11. Учитель І.Б. Формування професійних компетенцій майбутнього педагога професійного навчання за допомогою е-портфоліо. *Теорія і методика професійної освіти*. 2011. № 2. URL: <http://www.tmpе.gb7.ru/docs/2/11uchche.pdf>. (дата звернення: 12.03.2021)
12. Strudler N., Wetzel K. Electronic Portfolios in Teacher Education: Forging a Middle Ground. *Journal of Research on Technology in Education*. 2012. Vol.44, no.2. P.161–173.
13. Електронне портфоліо Вакалюк Тетяни Анатоліївни. URL: <https://sites.google.com/view/neota>. (дата звернення: 12.03.2021)

References

1. Boiko, O.I. (2017). Elektronne portfolio vykladacha – alternatyvna forma otsinky yoho pedahohichnoi diialnosti ta profesionalizmu [Electronic portfolio of the teacher - an alternative form of evaluation of his pedagogical activity and professionalism]. *Bulletin of Cherkasy State Technological University. Technical sciences, 1,* 150–155. [in Ukrainian].
2. Hryzun, L.E. (2012). Elektronne portfolio suchasnoho vchytelia yak zasib pidvyshchennia yoho profesiinoy maisternosti [Electronic portfolio of a modern teacher as a means of improving his professional skills]. *Scientific journal of NPU named after MP Drahomanov. Creative personality of a teacher: problems of theory and practice, 17,* 162–167. [in Ukrainian].
3. Zhytienov, N.V. (2017). Elektronne portfolio yak instrument samoprezentatsii mai- butnoho fakhivtsia [Electronic portfolio as a tool for self-presentation of the future specialist]. *Open educational e-environment of a modern university, 3,* 212–219. [in Ukrainian].
4. Kosyhina, O.V. (2013). Stvorennia psykholohichno bezpechnoho osvitnoho seredovyscha. [Creating a psychologically safe educational environment]. *Education management, 15,* 45–49. [in Ukrainian].
5. Morze, N. V., & Varchenko-Trotsenko, L. O. (2014). Elektronne portfolio yak instrument vymiryuvannia rezultativ diialnosti vykladacha suchasnoho VNZ [Electronic portfolio as a tool for measuring the performance of a teacher of a modern university]. *Informatics and information technologies in educational institutions, 53,* 36–41. [in Ukrainian].
6. Morze, N. V., & Varchenko-Trotsenko, L. O. (2016). E-portfolio yak instrument vidkrytosti ta prozorosti osvitnoi diialnosti suchasnoho universytetu [E-portfolio as a tool for openness and transparency of educational activities of a modern university]. *Information technologies and learning tools, 52 (2),* 62–80. [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [On approval of the concept of development of pedagogical education. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine] № 776, 16.07.2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvytku-pedagogichnoyi-osviti>.
8. Shevchuk, S. S. (2019). Elektronne portfolio yak instrument otsiniuvannia rivnia profesiinoy kompetentnosti pedahoha vyshchoi shkoly [Electronic portfolio as a tool for assessing the level of professional competence of higher education teachers]. *The image of a modern teacher, 5 (188),* 57–63. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5\(188\)-57-63](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-5(188)-57-63). [in Ukrainian].
9. Kuku, S.Yu. (2007). Elektronni portfolio ta veb-portfolio [Electronic portfolios and web portfolios]. *Scientific Notes. Computer Science, 73.* URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/naukma/Comp/2007_73/05_kyky_syu.pdf.
10. Bakhmat, N.V. (Ed.). (2014). Modeliuvannia portfolio pedahoha [Modeling of the teacher's portfolio]. Kamyants-Podilsky National Ivan Ogienko University. [in Ukrainian].
11. Uchytel, I.B. (2011). Formuvannia profesiinykh kompetentsii maibutnoho pedahoha profesiinoho navchannia za dopomohoiu e-portfolio [Formation of professional competencies of the future teacher of vocational training with the help of e-portfolio]. *Theory and methods of vocational education, 2.* URL: <http://www.tmpе.gb7.ru/docs/2/11uchche.pdf>. [in Ukrainian].
12. Strudler, N., & Wetzel, K. (2012). Electronic Portfolios in Teacher Education: Forging a Middle Ground. *Journal of Research on Technology in Education, 44 (2),* 161–173.
13. Elektronne portfolio Vakaliuk Tetiany Anatoliivny [Electronic portfolio of Vakaliuk Tetiana Anatoliivna]. URL: <https://sites.google.com/view/neota>.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2021 р.
Стаття прийнята до друку 02.04.2021 р.

Vakaliuk Tetiana

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Leading Researcher of the Department of Open Education and Scientific Information Systems, Institute of Information Technologies and Teaching Aids of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Ivanova Svitlana

PhD of Pedagogical Sciences,
Head of the Department of Open Education and Scientific Information Systems
Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Kilchenko Alla

Researcher of the Department of Open Education and Scientific Information Systems
Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ELECTRONIC PORTFOLIO AS A TOOL OF REFLECTING THE RESULTS OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL ACTIVITIES OF TEACHERS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. In the period of digital transformation of all spheres of life, including the educational and scientific sphere, the opportunity for scientific and pedagogical workers (SPW) to present their achievements on the Internet, including the results of scientific and pedagogical activities becomes important. The results of scientific and pedagogical activities of SPW are not only certificates of various activities (training, internships, participation in various activities), but also profiles in scientific and metric databases and the number of citations of relevant

publications, information about achievements, list of publications, information about the teacher (education, scientific degree, academic title), range of interests, victories of students under the guidance of SPW, etc. That is why the purpose of the article is to consider the possibility of using the electronic portfolio as a means of reflecting the results of scientific and pedagogical activities of teachers of free economic zones. The following research methods were used in this study: analysis, generalization, systematization. These methods were used to analyze and summarize the existing experience on this issue, as well as to systematize existing approaches to creating an e-portfolio. Under the e-portfolio of the scientific and pedagogical worker, we will understand the information system, which will contain all the information about the achievements of the scientific and pedagogical worker, including scientific work, awards, etc. The components that the electronic portfolio should contain are singled out if it is considered as a means of reflecting the results of scientific and pedagogical activities of teachers of free economic education. According to the authors, such a portfolio should contain: general information about the SPW: surname, name, patronymic, academic degree, academic title, information about higher education (about all, if more than one), place of work, position, etc.; information on SPW achievements: awards, prizes, participation in events, victories in competitions, etc.; SPW profiles in scientific-metric databases: Scopus, Web of Science (Publons), DBLP, Index Copernicus, Google Scholar, etc., publications; certificates; additional useful links; contacts; abbreviated profile in English, information on inventions, patents, participation in international projects, intellectual property rights to the work. The electronic portfolio of the scientific and pedagogical worker plays the role of a means of reflecting the results of the scientific and pedagogical activity, and acts as a business card of the teacher. The availability of such a portfolio will ensure the availability of SPW data in open access on the Internet. Prospects for further research include the search for other means of reflecting the results of scientific and pedagogical activities, as well as their expert evaluation.

Keywords: electronic portfolio; means; a reflection of the results of scientific and pedagogical activity; institution of higher education; scientific and pedagogical workers.